

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ST. 1, 2, 3

JANUAR, FEBRUAR, MAREC 1944

LETO 67

Dr. Anton Dolinar:

Pregled slovenske cerkvene glasbe.

XX.

Foersterjev prihod v Ljubljano pade v leto (1867), ko je gimnazijec Franc Sattner dovršil šesti gimnazijski razred — star tedaj 16 let. Takrat pač ni nihče slutil, da bodo kasnejše prilike postavile oba tako tesno enega poleg drugega pri delu za rast slovenske glasbe. Ko je Foerster utiral prve brazde v slovensko glasbeno njivo, tedaj se je mladi Sattner pripravljal na svoj poklic in polagoma zorel tudi v glasbi. Dolga je bila njuna življenjska delavna doba: oba sta dočakala visoko starost, gibajoča prav do zadnjega diha. Po 41 letnem službovanju je Foerster stopil v zatišje, Sattner pa je tedaj začel rasti in se bližati višku svojega udejstvovanja. Za njunega delovanja sta kora stolne kot frančiškanske cerkve bila žarišči prave v cerkvenem in narodnem smislu pravilno usmerjene cerkvene glasbe, kamor so se radi ozirali naši podeželski glasbeni sodelavci: čeprav sta oba zbora v programskem kot tudi v pevskotehničnem oziru hodila vsak svoja pota. S Sattnerjevim življenjskim delom je tesno spojen ves vznik in širši razplet naše cerkvene kot tudi svetne glasbe, prav od časov cecilijanskega preporoda pa do naših dni. Sattner znači v tem razdobju važen mejnik in hkrati enega prvih vrhov za Riharjem, od koder je možno — kot z razglednega stolpa — premotriti vse valovanje in dogajanje.

*

Novo mesto s svojo očarujočo okolico je tudi v Sattnerju zapustilo neizbrisljive čare, ki so zaplodili v poznejšem skladatelju — nekam nezavestno — toliko glasbenih zamaknjenj, ki jih je Sattner večkrat — če ne izpeljal — pa vsaj nakazal. Kandija — njegov rojstni kraj — je bila tedaj še nepokvarjena idila ob bregovih mirno plazeče se Krke. Tu se je rodil 29. novembra 1851 in dobil pri krstu ime Frančišek. Oče mu je bil Nemeč Franc, ki je došel na Dolenjsko iz Tullna ob Donavi — malega mesta na Nižje Avstrijskem; bil je poštni uradnik pri Toussaint-u pl. Fichtenau. Mati Alojzija je bila rojena Jutraš, Slovenka iz Trebnjega. Osnovno šolo je posečal v Novem mestu (1857 do 1861) in tudi 6 razredov gimnazije je tam dovršil (1861—1867). Kot učitelje je imel spet frančiškane, med temi može slovitih imen, kakor: oo. Bernard Vovk, Rafael Klemenčič, Burkard Schwinger, Ignacij Staudacher, Fulgens Arko, Gotfried Hlebec, Gracijan Ziegler, Adolf Kokalj in drugi. Poleg šolskih predmetov se je oprijel tudi glasbe, sam od sebe neprisiljen. Prvi učitelj mu je bil lastni oče: doma iz bližine Dunaja, se je sam zgodaj učil glasbe, pred-

vsem petja in igre na klavirju in gosli. V Kandiji je dobil kmalu priliko sodelovati na cerkvenih korih, v Novem mestu pa tudi pri družabnih prireditvah. Iz uslužnosti je tudi ubiral klavirje po novomeški okolici. K cerkvenim prireditvam je rad jemal s seboj svojega sina, ki se je kmalu sprijaznil s takimi izvajanji in se jih je začel po malem sam udeleževati, najprej kot pevec. Oče ga je poučeval v klavirski in violinski igri. Ko je stopil v drugi gimnazijski razred, se je začel bolj sistematično zanj brigati v igri na klavirju o. Inocenc Gnidovec. Kot tretješolec je privzel še orgle in violino. V pevski šoli se je učil istodobno še petja in se vežbal praktičnim potom kot altist v cerkvenem zboru, pozneje kot prvi oziroma drugi tenor: kmalu je orgljal pri šolskih mašah, pri orkestralnih prireditvah je igral navadno violino, včasih pa tudi violo. Po dovršenem šestem gimnazijskem razredu se je odločil za frančiškanski red. Kot novinec je prišel v Nazarje na Štajersko, kjer je dobil samostansko ime Hugolin. Že v noviciatu je uporabljal na koru samostanske cerkve svoje muzikalične zmožnosti kot pevec in organistov pomočnik. Kot »frater Hugolin« se je šolal nadalje na Kostanjevici pri Gorici in ondi dopolnil svoje gimnazijske študije, sedmi in osmi razred ter prvi in drugi letnik bogoslovja (1867—1872). Zaeno je bil organist, vodil petje in vežbal moški zbor redovnih klerikov. Leto 1872 ga je privedlo v Ljubljano, kjer je moral zaključiti teološke študije v semeniškem učiteljišču. Tu so mu bile na razpolago velike, šele leta 1870 postavljene in s takratnimi modernimi pripomočki opremljene orgle — delo Frana Goršiča. Dne 26. julija 1874 je p. Hugolin, dovršivši bogoslovne študije, pel novo mašo v frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Kot novomašnika so ga še istega leta poslali v novomeški samostan. Tam so mu poverili pouk v ljudski šoli in orgljanje v samostanski cerkvi, hkrati pa je prevzel tudi poučevanje petja na gimnaziji. Tukaj je bil med učenci Emil Hochreiter, s katerim ga je pozneje vezalo tesno prijateljstvo. Leta 1890 je bil iz Novega mesta premeščen v Ljubljano: z obema rokama je prijel za delo, kjer se je pokazala potreba. V bogoslovnici je poučeval petje od l. 1891 do 1895, ko je prevzel mesto župnika cerkve Marijinega Oznanjenja. Istočasno je prevzel tudi vodstvo cerkvenega pevskega zboru, ki ga je obdržal prav do svoje smrti — 20. aprila 1934.

Sattnerjevo udejstvovanje na glasbenem polju je bilo prav mnogostransko. Služba učitelja petja je bila tedaj sicer nehvaležna, a vendar v prvi vrsti potrebna, na katero je bilo mogoče postaviti vse nadaljnje preporodno delo. Sattner je bil pred to težavno nalogo postavljen takoj v Novem mestu. Na koru samostanske cerkve je dobil samo še dva pevca, ki sta mehanično pela, v petek in svetek, le »Pred Bogom pokleknimo«. Po preteku enega leta je že mogel nastopiti z novim deškimi zborom. Ob večjih prilikah sta skupaj stopila s Hladnikom: Hladnik je orgljal, Sattner dirigiral (Cerkv. Gl. l. 1934, str. 70). Tudi na gimnaziji je zastavil z organizatoričnim delom, vzgojil nov mešan zbor ter ga v teku treh let izvežbal tako, da je mogel izvajati z njim tudi težje skladbe (Cvetje l. 1934, št. 6, 7, 8). V pomoč mu je bil Ljudevit Hudovernik (Cerkv. Gl. 1943, str. 59). O pevski vzgoji je velikokrat predaval, o njej v številnih člankih Cerkv. Gl. poljudno pisal in razlagal. Z velikimi skušnjami v zborovskem petju je prevzel vodstvo frančiškanskega cerkvenega zboru v Ljubljani, in sicer skupaj s p. Angelikom Hribarjem. (Cerkv. Gl. 1943, str. 73.) Leta 1902 je Jožef Mauracher preustrojil frančiškanske orgle na pnevmatični sistem in jih povečal na 44 pojočih spremenov. P. Angelik je začel pešati in z njim je opešal tudi tedanji cerkveni zbor — z deškimi glasovi kot soprani in alti. Tedaj je p. Hugolin z vsestranskim dovoljenjem zasnoval nov mešan zbor z ženskimi glasovi. Zbor je sestavil iz samih dijakov in dijakinj. Ko so ti odrasli in zavzeli v Ljubljani stalna mesta, se je zbor ustalil iz pevcev in pevk, ki so bili člani pevskega zboru že 10 let: pevsko so

izobraženi, poznajo repertorij vsega leta in obiskujejo vaje v večje spopolnjenje in spoznanje novitet. Hugolin pravi sam: »Imamo pevsko vajo samo eno uro na teden in ta ura je meni najlepša vsega tedna: glavno moje delovanje na glasbenem polju je bilo osredotočeno na cerkvenem koru.« V 36 letih svojega vodstva je ta zbor dvignil na tako višino, da je za njegovega časa užival sloves inteligentnega, izvežbanega, zanesljivega in vztrajnega zbora širom po slovenski domovini. Repertoar je bil liturgično korekten, bogat in izbran, celo klasičnih in romantičnih maš se ni ustrašil in ponovno je izvajal Beethovnovi C-dur in Schubertovi G-dur mašo;¹ pa tudi cerkvena dela novejšje in moderne dobe je stavil na program. Tako n. pr. latinske maše skladateljev Rheinbergerja, Pembauerja, Weiss-Ostborna, Filkeja, Griesbacherja, Mittererja, Gollerja, Reficeja, Kocha, Hochreiterja, Foersterja, Premrla in drugih. Sattner je nastopal s svojim zborom tudi v cerkvenih koncertih; tako v frančiškanski cerkvi v Ljubljani, v Šiški, na Viču, v Škofji Loki, Kamniku, na Vrhniki, v Celju, Kočevju, Novem mestu in večkrat v ljubljanski Radio-postaji tako s cerkvenim kot svetnim programom. Ob 25 letnici svojega obstoja — l. 1926 — si je zbor v počastitev svojega pevovodje nadel ime »Sattnerjev zbor«.

Predsedkov glede sloga p. Hugolin nima — samo da je kompozicija taka, kakršna boji za cerkev. O njegovem stališču do novejšje moderne glasbe bomo še razpravljali. Že naprej pa lahko navedemo njegovo izjavo, ki jo je ob neki priliki izrekel: »Pridevek 'modern' še dolgo ni izpričevalo dobre skladbe. Glasba ostane glasba, pa naj se nam javi v klasični ali moderni obliki. Med modernimi skladbami imamo prav toliko slabih, kakor med starimi. Za plaščem modernosti se skriva večkrat pomanjkanje invencije in netalentiranosti. Vsaka skladba, ki je ni skladatelj doživel, ne more poslušalcu do srca. Glasba je umetnost in se ne sme nikoli ponižati v dekle mode.«

Želja po širši razgledanosti v glasbenih vprašanjih je vodila Sattnerja v tujino: želeč se seznaniti s takratnimi nemškimi cerkvenimi glasbeniki, je šel leta 1876 v Gradeč na občni zbor nemškega Cecilijinega društva; udeležil se je tudi poučnega tečaja o gregorijanskem koralu in poslušal dovršena izvajanja staroklasične polifonije, zlasti Palestrinovih in Lassovih del, ki so ga vsa prevzela. Pozneje se je ponovno udeležil podobnih zborovanj na Dunaju, v Salzburgu in Innsbrucku. Zato je zgodaj v njem dozorel sklep, naj se osnuje Cecilijino društvo za ljubljansko škofijo (Cerkv. Gl. 1942, str. 18), kar se je leta 1877 tudi udejavilo. Sattner je bil izvoljen v prvi odbor, bil od leta 1905—1908 društveni tajnik, do l. 1911 podpredsednik in do leta 1931 predsednik, nato pa zadnja leta še odbornik. »Bili so lepi časi, ko so bili v odboru še pokojni ravnatelj Gerbič, pok. dr. Mantuani, pok. kanonik Ferjančič in pok. p. Hugolin: vsi vedno točni, zvesti, polni ljubezni in navdušenja za napredek naše cerkvene glasbe.« — Sattnerju je bilo mnogo na tem, da bi naša cerkvena glasba bila čimbolj sveta, umetna in splošna, kakor zahteva Pijev »motuproprij«. (Cerkv. Gl. 1934, str. 136.) Edino za cerkveno ljudsko petje (on je podčrtaval: enoglasno petje) se ni mogel ogreti. Sam navaja tele razloge: 1. ker je naš narod skozi in skozi harmonično nadahnjen. Vsa lepota slovenskega petja je tedaj v lepi melodiji in harmoniji. 2. Vsak narod naj poje po svoje. S čim so se naši romarji izkazovali v Rimu, če ne z večglasnim zborovskim petjem?

Društvenega dela Cecilijinega društva se je z vso vnetostjo udeleževal; na občnih zborih je navadno govoril govore programatične vsebine, zmeraj jedrnat in navdušen. Prav tako je bil delaven pri cerkvenoglasbenih tečajih, ki jih je društvo priredilo. Rad si je pridržal predavanja o metodiki pevskega pouka. V l. 1911 novoustanovljeni cerkvenoglasbeni komisiji srečamo tudi

¹ Ti dve sta liturgično nekoliko manj primerni. Op. ur.

Sattnerja, hkrati kot nadzornika organistov v ljubljanski okoliški dekaniji. Pregled številck Cerkvenga Glasbenika izpričuje, kako je s p. Hugolinom rasel list in obratno tudi Hugolin z listom. O vsem mogočem — glasbo tikajočem — je pisal; cela vrsta je člankov o orglah, o njih kolavdiranju širom po vseh slovenskih škofijah; objavljene so pridige o cerkveni glasbi, govor ob blagoslovitvi novih orgel; v prvih številkah je izšel tehten članek o cerkveni pesmi in splošno o kritiki.

Tudi kot kritik je včasih prijel za pero; njegove ocene so prav svojevrstne, blagohotne, dvigajoče, toda vkljub temu vse povedo. Takole zaključuje poročilo o cerkvenem koncertu v Žireh 10. oktobra 1920: »Občudovanja vredno je, da je bilo mogoče v gorski, od sveta ločeni župniji prirediti tak koncert, ki bi lahko čast delal vsakemu mestu, koncert s tako zanimivim sporedom in s tako dovršenostjo (Cerkv. Gl. 1920, str. 14).« O glasbi je pisal tudi še v hrvaški »Sv. Ceciliji« in v dunajski »Musica divina«.

Za slovensko glasbeno zgodovino pa ostane Sattner najpomembnejši kot skladatelj. Navajamo najprej seznam vseh njegovih skladb, tako cerkvenih kot tudi svetnih; v jedru je p. Hugolin zgolj cerkveni skladatelj, tudi kadar odbira svetna besedila.

I. Cerkvene:

A. V samostojnih in podobnih izdajah.

1. *Cerkvene pesmi* za mešani zbor (mašne, Marijine in sv. Rešnjega Telesa) 16 pesmi: 5 iz Mohrove zbirke »Cecilija«, 11 Sattnerjevih izvornih, l. 1879.
2. *Cerkvene pesmi v čast sv. R. T.* za mešani zbor; 12 pesmi, l. 1881.
3. *13 božičnih pesmi* (skupno s p. Angelikom Hribarjem), l. 1890.
4. *Slava Bogu*, I. zv., mašne (skupno s p. A. Hribarjem), l. 1893.
5. *Slava Bogu*, II. zv., 23 Marijinih (skupno s p. A. Hribarjem), l. 1894.
6. *Slava Jezusu*, za mešani zbor (od 55 raznih skladateljev, med njimi 7 Sattnerjevih), l. 1903.
7. *Šmarnice*, 12 pesmi za mešani zbor, l. 1904.
8. *Postne pesmi* za mešani zbor in orgle (8 pesmi), l. 1905.
9. *Marijine pesmi* za mešani zbor in orgle (10 pesmi), l. 1906.
10. *Mašne pesmi* za mešani zbor (12 pesmi), l. 1906.
11. *Slava Bogu*, mašne pesmi za mešani zbor (III. pomnož. natis), l. 1908.
12. *14 božičnih pesmi* za mešani zbor (skupno s p. A. Hribarjem, II. pomnoženi natis), l. 1908.
13. *Missa seraphica* za mešani zbor in orgle, l. 1910 (z orkestrom).
14. *Te Deum* za mešani zbor in orgle (za orkester priredil Premrl), l. 1910.
15. *Otajstveni Uznik — Evharistični jetnik* za mešani zbor in orgle, izšla v hrvaški »Sv. Ceciliji«, potem tudi samostojno l. 1917 (tudi za orkester).
16. *Dve božični pesmi* za mešani zbor in orgle, l. 1919.
17. *Svetniške in prazniške pesmi*, 3 zvezki, 1920, 1921, 1923.
18. *12 napevov za lavretanske litanije* za ljudsko petje in orgle, l. 1921.
19. Miklošič - Sattner: *Slovenska maša* za mešani zbor, l. 1921.
20. Belar - Sattner: *Oče večni*, slovenska maša za mešani zbor, l. 1922.
21. Planike: *Marijine pesmi*, I. zv. (skupno s Hochreiterjem, Sattnerjevih 5), l. 1923.
22. *8 himnov za procesijo sv. R. T.* (skupno s Hochreiterjem, Sattnerjevi so 4), l. 1924.
23. *Božične*: 6 pesmi za mešani zbor in orgle, l. 1924.
24. Planike: *Marijine pesmi*, 2. zv. (skupno s Hochreiterjem, Sattnerjevih je 6), l. 1926.
25. *Pesmi za skupščine tretjega reda*, 5 pesmi za mešani zbor, l. 1926.

26. *Kraljici miru*, 3 pesmi za mešani zbor in orgle, deloma tudi z orkestrom, l. 1928.
27. *Slavospevi v čast presv. S. J.* za mešani zbor in orgle, l. 1928.
28. *Ognjišče ljubezni*, 8 pesmi na čast presv. S. J. za soli, zbor in orgle, l. 1929.
29. *Mašne pesmi*, 2. zv., IV. natis, l. 1930.
30. *Odpevi za litanije, lavretanske in presv. S. J.*, za mešani zbor, l. 1930.
31. *Kvišku srca*, slovenska maša za mešani zbor in orgle, l. 1930.
32. *Golgota*, 8 postnih pesmi za mešani zbor in orgle.
33. *Šmarne pesmi*: Pomoč kristjanov.
34. *Blagoslovne pesmi* (l. 1934).

B. Drugod izdane cerkvene pesmi.

1. V listu »Vijolica« (leposlov. list, izhajal na Kostanjevici pri Gorici) so izšli v II. tečaju l. 1872 sledeči njegovi prvenci pod psevdonimom »Krčan«:
  - Jezus, sladko ime*, za moški zbor;
  - Ego sum resurrectio*, za moški zbor;
  - Slovenska maša* (Vstop, Slava, Vera, Predglasje, Po povzdigovanju, Za-
uživanje, Konec) za moški zbor;
  - Žalostna Mati božja*, za moški zbor;
  - Sit laus plena*, za moški zbor;
  - Panis angelicus*, za moški zbor.
2. V prilogah Cerk. Gl.: *Vexilla regis* za mešani zbor, l. 1880, 3 (harmoniziran star frančiškanski napev);
  - Pred Bogom*, za mešani zbor, l. 1880, 8;
  - Brezmadežni*, za mešani zbor, l. 1880, 12;
  - Sveti Deodat*, za mešani zbor, l. 1881, 4;
  - Velikonočna*, za mešani zbor, l. 1882, 5;
  - Sv. Anton*, za mešani zbor, l. 1882, 6;
  - Mašna* za moški zbor (po »Jubilate« prirejena l. 1889, 2);
  - Mašna* za moški zbor, l. 1889, 2;
  - Vsi zbori zadonite*, za moški zbor, l. 1889, 2;
  - Lavretanske litanije* za mešani zbor, l. 1889, 3;
  - Graduale*, »Gloria et honore«, za moški zbor, l. 1890, 9;
  - Offert. in f. s. Elisabeth*, za moški zbor, l. 1890, 10;
  - Offert. in f. s. Francisci Ser.*, za moški zbor, l. 1890, 10;
  - Litanije v čast presv. Srcu Jezusovemu*, za mešani zbor, l. 1905, 67;
  - Fuga* za orgle, l. 1907, 2;
  - Štiri mašne* za mešani zbor, l. 1910, 7 in 8;
  - Štiri božične* za mešani zbor, l. 1910, 10;
  - Regina coeli* za mešani zbor, l. 1911, 4;
  - Pred sv. obhajilom*, za mešani zbor, l. 1911, 5;
  - Evharistična*, za mešani zbor, l. 1911, 5;
  - Najsvelejša hostija*, za mešani zbor, l. 1911, 5;
  - Pet mašnih* za mešani zbor, l. 1914, 8 in 9;
  - Evharistični tron*, za mešani zbor in orgle, l. 1916, 1;
  - Jezus moja sreča*, za mešani zbor in orgle, l. 1916, 2;
  - Osem mašnih* za mešani zbor, l. 1917, 1 in 2;
  - Lavretanske litanije* za en glas in orgle, l. 1920, 7 in 8;
  - Pred sv. obhajilom*, za mešani zbor, l. 1926, 7-8;
  - Srce sveto*, za mešani zbor in orgle, l. 1929, 3-4;
  - Evharistično srce*, za mešani zbor in orgle, l. 1929, 3-4;
  - Posvetitev Mariji*, za mešani zbor in orgle, l. 1929, 7 in 8;
  - Brezmadežni*, za mešani zbor in orgle, l. 1929, 7 in 8;
  - Ofert. za praznik Srca Jezusovega*, za mešani zbor, l. 1930, 5 in 6.

3. V A. Foersterjevi »Ceciliji« v obeh izdajah skupno 15 pesmi za mešani zbor.
4. V zbirki »Slava presv. Eucharistiji« (ur. Premrl) 3 pesmi za mešani zbor, deloma z orglami. Ljubljana, l. 1914, l. 1920.
5. V zbirki »Gospodov dan« (ur. Vinko Vodopivec) 9 pesmi za mešani zbor (Gorica, l. 1930).
6. V božični prilogi »Slovenca«: »Roža božična«, za dva glasa in klavir, l. 1927.
7. V velikonočni prilogi »Slovenca«: *Vstal je Gospod*, mešani zbor s spremljevanjem klavirja, orgel ali orkestra, l. 1929.
8. V Maestri dell'organo: *Postcommunio* za orgle, Bergamo. l. 1930.

II. Svetne skladbe:

A. Večje samostojne izdaje.

1. *Slovenski napevi* za štiri in pet mešanih glasov, 7 zborovih skladb, Glasbena Matica v Ljubljani, l. 1888.
2. *Kje so moje rožice?*, fantazija za klavir, Glasb. M., l. 1892.
3. *Sedem moških zborov*, Glasb. M., l. 1894.
4. *Vrbica, Naša pesem*, mešana zbor, Glasb. M., l. 1898.
5. Dva samospeva s spremljevanjem klavirja: *Zaostali ptič* za bariton, *Naša zvezda* za tenor, Glasb. M., l. 1907.
6. Štirje mešani zbori: *O nevihti, Lastovkam, Naš narodni dom, Oj z Bogom ti planinski svet*, Glasb. M., l. 1908 (zbor O nevihti je skladatelj 1926 instrumentiral).
7. *Jejtejeva prisega*, kantata za zbor, soli in orkester, Glasb. M., l. 1911.
8. *Assumptio B. M. V.* (Vnebovzetje B. D. M.), oratorij za orkester, zbor in soli, Kat. bukvarna v Ljubljani, l. 1912.
9. *Oljki*, kantata za soli, zbor in orkester, Glasb. M., l. 1914.
10. *Soči*, kantata za soli, zbor in orkester, Glasb. M., l. 1916.
11. *V pepelnici noči*, kantata za soli, zbor in orkester, Glasb. M., l. 1921.
12. *Tajda*, romantična opera, l. 1927.
13. *V kriпти sv. Cecilije*, kantata za soli, zbor in orkester, Glasb. M., l. 1931.

B. Drugod izdane svetne skladbe.

1. V listu »Vijolica«: *Pozdrav domovini*, za en glas in klavir, l. 1872.
2. V pesmarici »Družbe sv. Mohorja«: *Prememba* (harmon. za mešani zbor, I. zv.); *Perice* (harm. za mešani zbor); *Kdaj moramo piti* (harm. za mešani zbor, II. zv.). Poleg teh je prinesla pesmarica Družbe sv. Mohorja več Sattnerjevih moških in mešanih zborov, ponatisnjenih iz izdaj Glasb. Matice iz leta 1888 in 1894.
3. V Cerkv. Gl.: *K 40 letnici ces. Fr. Jožefa*, za mešani zbor.
4. *Bratom Orlom*, za moški zbor.
5. *Naša pesem*, za moški zbor.
6. *Dve božični* (skupno s St. Premrlom). Sattnerjeva je prva božičnica »Svetonočno zvonjenje« za dvoglasni zbor s klavirjem, l. 1920.
7. V »Pevcu«: *Pobratimija*, moški zbor, zložena l. 1880, I. letnik; *Ruškinе sanje*, mešani zbor, I. letnik; *Sašek Kodrolasek*, mešani zbor, II. letnik; *K polnočnici*, mešani zbor, V. letnik; *Svetonočna pesem*, mešani zbor s klavirjem, VII. letnik.
8. V Novih akordih: *Ribička*, samospev s klavirjem, IX. letnik; *Peča*, samospev s klavirjem, X. letnik.
9. Zbori op. 46, štiri mladinske pesmi: *Kapelica*, *Gorska pripovedka*, *Dedek Krim*, *Tiho je legel mrak*, Op. 47, *Sveti Matija*, *Putka lutka*, *Mica butica*, Op. 51, *Mladinske pesmi 1934*.
Prim. Cerkv. Gl. l. 1931, str. 79; Cvetje 1934.

Stanko Premrl:

† Jožef Lavtizar

V visoki starosti blizu 92 let je 20. novembra 1943 po izredno dolgem, plodovitem dušnopastirskem in mnogostranskem kuturnem delu preminul v Ratečah na Gorenjskem tamošnji župnik, častni konzistorialni svetnik, bisero-mašnik in starosta slovenske duhovščine, pisatelj in skladatelj Jožef Lavtizar.

Kar cerkveno glasbo zadeva, nas zapušča z blagim pokojnim eden naših zadnjih najstarejših cecilijancev, ki je zlasti v začetku cecilijanskega gibanja vidno in odločno stopal v ospredje kot njegov navdušen borec: organizator, pisatelj in skladatelj ter potem po daljšem presledku že v starosti se glasbeno še kar razživel.

Pa si oglejmo na kratko njegovo življenje ter predvsem njegovo glasbeno in drugo življenjsko delo.

* * *

Jožef Lavtizar se je rodil 12. decembra 1851 v Kranjski gori. Ljudsko šolo je obiskoval doma in v Ljubljani, kjer je dovršil tudi gimnazijo in bogoslovje. L. 1875 je bil v mašnika posvečen in nato vršil kaplansko službo: dve leti v Gorjah, dve leti v Poljanah nad Škofjo Loko in štiri leta v Šenčurju pri Kranju. Od 1883 do 1885 je opravljal župnijo Bukovščico; bil od 1885—1895 župnik v Kokri, eno leto na Bledu, potem pa od l. 1896 dalje vseskoz v Ratečah. Po 43 letih župnikovanja v tej naši okrajni slovenski župniji je stopil l. 1939 v pokoj, ki ga je pa užival samo epo dobro leto. Moral je namreč l. 1941 ponovno prevzeti oskrbovanje župnije Rateče, zraven pa še Kranjsko goro in Dovje. V tem za vsakogar, kaj šele za 90 letnika, napornem delu je omagal in po tridnevni boleznj odšel k Bogu po zaslužen plačilo.

Glasbo je gojil že kot dijak in bogoslovec. V prepričanju, da mora obnova cerkvene glasbe iziti v prvi vrsti izmed duhovščine, se je kot mlad kaplan vneto vrgel na to delo. Na občnem zboru Cecilijanskega društva v Ljubljani 13. septembra 1880 je že nastopil kot govornik ter v daljšem govoru razvijal, zakaj ima obnova cerkvenega petja toliko sovražnikov med nami? Nasprotnike je naše cecilijanstvo imelo mnoge med duhovniki in laiki, nekoliko pa si jih je tudi samo povzročilo, ker so nekateri ponekod hoteli vse prehitro preurediti, prejšnje pa kratkomalo zavreči. V tem smislu je Lavtizarju na občnem zboru odgovarjal takratni semeniški podvodja dr. Anton Jeglič, poznejši ljubljanski škof. Polagoma so se — kakor vemo — duhovi pomirili in je cecilijanska misel prodrla pri nas vsepovsod. — Že kot šenčurski kaplan je Lavtizar ustanovil Cecilijansko društvo za dekanijo Kranj, mu bil več let predsednik in nastopal kot govornik na I., II. in III občnem zboru, ki so se vršili v Kranju, Šenčurju in Smartnem (1882, 1883 in 1884). To društvo je dobro vplivalo na vse cerkvene kore kranjske in tudi radovljiške dekanije. V Šenčurju je ustanovil pevsko šolo; učil latinske maše, motete, pesmi, koral. Iz Šenčurja je poslal v C. Gl. dva dopisa l. 1881 in 1882, dopise z Gorenjskega pa l. 1881, 1882, 1883 (tri), in 1885 (dva). V dopisih je odkrito poročal o raznih cerkvenih glasbenih nastopih, pohvalil, kar je bilo hvale vredno, omenjal pa tudi razne nedostatke. L. 1885 je poročal o cerkvenem petju v kranjski dekaniji, oziroma objavil poročilo iz raznih krajev dekanije. Kot župni upravitelj v Bukovščici je naučil dečke in deklice dve latinski maši. Od tu je poročal v C. Gl. l. 1885. Učil jih je vsak dan po eno uro. V petih mesecih so začeli v cerkvi enoglasno peti, po preteku enega leta pa že štiriglasno in tudi latinska besedila. Peli so — tako pravi — prav spodobno, z večjo pobožnostjo in z bolj živo vero kakor marsikateri drugi, ki liturgično besedilo razumejo.

V tem času je Lavtizar že skladal in pošiljal razne svoje prispevke v C. Gl., zložil pa tudi že dve enoglasni latinski maši z orglami. Toda o tem pozneje. Na cerkvenoglasbenem tečaju v Kranju l. 1885 je poučeval skupno z učiteljem organistom Ivanom Pezdničem, in sicer je Lavtizar predaval o liturgiji, koralu in cerkvenoglasbenem slovstvu. Na občnem zboru Cecilijanskega društva v Ljubljani l. 1885 je izpregovoril o potrebi zveze cecilijanskih podružnic z glavnim društvom. Isto leto je poročal v C. Gl. iz Regensburga na Bavarskem, kjer je bival na enoletnem cerkvenoglasbenem tečaju na tamošnji znani cerkvenoglasbeni šoli. Za učitelje je imel Haberla, Hallerja, dr. Jakoba Rauscherja, Hanischa in Rennerja. L. 1886 je v obširnem dopisu popisal petje v regensburški stolnici in kaj se v nji izvaja, namreč skladbe iz zlatega veka glasbene umetnosti: dela Palestrine, Lassa, Gabrielija, Vittorie, Allegrija, Pitonija. Pisal je o dr. Karlu Proskeju (1794—1861), ki je te skladbe tam uvedel in izdal v monumentalnem delu »Musica divina«. Za Proskejem je omenjal še dr. Fr. Ks. Witta, ki je delo za obnovo cerkvene glasbe kot najvažnejši delavec, kot pravi apostol cecilijanstva, nadaljeval. Iz Regensburga je poslal v C. Gl. še več dopisov. Popisal je pouk v regensburški cerkvenoglasbeni šoli in cerkveno glasbo v Regensburgu. Poročal o obredih v stolnici na cvetno nedeljo in v velikem tednu. V nekem poročilu omenja tudi našega Gallusa, ki so ga tudi v Regensburgu izvajali. Za Gallusove maše pa takrat še ni vedel. Te je odkril šele dr. Mantuani. Jih je namreč najmanj dvajset. — Med drugim je Lavtizar povedal v teh dopisih, da so Foersterjevo Cecilijo tudi v Regensburgu pohvalili kot odlično delo.

Kot sad svojih študij v Regensburgu je objavil l. 1886 v C. Gl. članek »Lastnosti cerkvene glasbe« (po predavanjih kanonika dr. Jakoba). Vsaka glasba, o kateri se more reči, da je cerkvena, mora biti: 1. liturgiji vsestransko podložna, 2. z liturgijo v soglasju, 3. v popolni zvezi z liturgijo. Istega leta je C. Gl. pričel prinašati zanimive in jako poučne zapise »Iz mojega dnevnika«. Ta dnevnik sega od 23. novembra 1885 do 23. junija 1886; od tu dalje še iz Pasave za dneve 23., 24. in 25. junija.

Nadaljnji Lavtizarjevi dopisi v C. Gl. so še: iz Rima l. 1888, iz Kokre 1888 (tu je v šoli poučeval ne le verouk in petje, ampak tudi branje, pisanje in računstvo); iz Rateč l. 1900 o priliki smrti kranjskega dekana Antona Mežnarca. O njem pravi: Dekan Mežnarec je bil krepko izražen gorenjski značaj, kakršen se dobi le pri posamnikih. Odločen v sodbi, vztrajen v delovanju in neupognjen v nazorih, poleg tega pa vedno gostoljuben; ni gledal na veljavo ljudi, temveč povedal vsakemu brez hlimbe resnico. Isto lahko rečemo tudi o Lavtizarju.

Lavtizarjevi članki v C. Gl. so razen omenjenih še sledeči: Nekoliko o naših orglah (1885), Cecilijrno društvo ljubljanske škofije (kot uvod k občnemu zboru l. 1885), Jacobus Gallus, Največji zvonovi, Arnold Bruck (vsi l. 1888), Naši cerkveni skladatelji (1889). V tem članku je podrobno ocenil štiri skladbe: Pogačnikovo latinsko mašo in hon. Ss. Cordis Jesu, Hladnikovo v čast presv. Trojici, 8 Fajgelnovih Tantum ergo in p. Ang. Hribarjevo Missa pro defunctis. Sodil jih je strogo, sem ter tja prestrogo. Nadaljnji članki so: Takt v cerkveni glasbi (1889), Spremljevanje koral (1889), Riharjeva slavnost v Polhovem gradu (1896, ob stoletnici rojstva), Zvonovi (1897; ta članek je posnet iz njegove knjige Zgodovina župnij in zvonovi v dekaniji Radovljica). Po uvodu o pomenu zvonov podaja: 1. kratek obris zgodovine zvonov, 2. znamenja na zvonovih, 3. ulivanje zvonov in njihovi deli, 4. razmerje med glasom in težo, 5. melodija ali harmonija, ali kakšno bodi zvonilo. L. 1907 naletimo zopet na članek o zvonovih: Kakšen je dober zvon? Odgovarja: 1. prva reč je tvarina: bakra 78%, cina 22%, 2. mora biti pravilno ulit, 3. mora imeti pravilen glavni ton, in 4. vsaj še po en višji in en nižji ton (navzgor veliko ali malo

terco, navzdol oktavo). V zvonstvu je bil sploh strokovnjak. Popisal je tudi zvonove v dekaniji Kranj v razpravi »Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj«, izšlo v Zgodnji Danici l. 1901 in kot ponatis.¹

Med Lavtižarjevimi članki v C. Gl. omenjam še te-le: »Kako naj se strinja besedilo z napevom« (1903), »Bogoslovska semenišča in cerkvena glasba« (1908) in »Pred petdesetimi leti« (1927) ob 50letnici Cecilijanskega društva.

Lavtižarjeve skladbe, izišle v C. Gl., so sledeče: štiri krepki, diatonični, strogo cerkveni ofertoriji: *Veritas mea* (1882), *Beata es*² (1883), *Constitues eos principes* (1884) in *Terra tremuit* (1903); *Asperges me* (1884) in božična »Prelepo nocej nam žari se nebo« (1901). Samostojno sta izšli dve latinski maši: »Statuit ei Dominus« in hon. s. Nicolai kot op. 1 (1885) in »Ecce panis Angelorum« kot op. 2 (1895). Obe za enoglasno petje z orglami sta izvrstni, strogo cerkveni skladbi. Zelo prav bi bilo, da bi se ponatisnili in prišli na vse naše kore. Kot op. 3 so izšle Litanije v čast presv. Srcu Jezusovemu (1899), kot op. 4 *Ecce sacerdos* (1900). Potem je Lavtižar za dolgo dobo okrog 30 let utihnil, nakar se je na stara leta ponovno razživel in hitel popravljati zamujeno. Morda ga je k novemu čvrstemu komponiranju vzbudil in navdušil ravno 50letni jubilej našega Cecilijanskega društva, ki se ga je Lavtižar udeležil in popisal v C. Gl. svoje najboljše vtise, ki jih je od tega praznovanja odnesel. Takoj l. 1928 je izdal skladbo »Tebe Boga hvalimo« in Osem božičnih, l. 1930 Dvanajst Marijinih, l. 1932 »Slavospeve pri procesiji sv. Rešnjega Telesac. Uglasbil je tudi za naše ljudske odre štiri preproste operete: *Mlada Breda* (1923), *Grof in opat* (1927), *Adam Ravbar* (1928) in *Darinka* (1929), ki je izmed vseh najboljša. V slogu je ostal do konca enak; v cerkveni glasbi strogo umerjen, v svetni preprosto ljudski. Škoda, da mnogo let ni nič skladal. Če bi bil v tem delu vztrajal in se nekoliko bolj prilagodil novejšemu glasbenemu izražanju, bi imeli od njega še vse več in še pomembnejših skladb.

Priznati pa moramo, da je bil Lavtižar vedno delaven in četudi se je za nekaj desetletij glasbi nekoliko odtujil, je pa na drugih poljih bil neumoren, zlasti kot potopisec in zgodovinar. Spada nedvomno med Slovence, ki so največ in najdlje potovali: obiskal je južne in severne Slovane, bil na Nemškem, Francoskem, Španskem, sploh po vsej Evropi, v Ameriki, Aziji in Afriki. Svoja potovanja je popisal v posebnih knjigah in v listih. Njegovi potopisi se prijetno berō. Označuje jih mirno, epično pripovedovanje, prevladuje subjektivizem; iz potopisov po slovanskem svetu veje topel dih slovanskega navdušenja. (Prim. Slov. biogr. leksikon, IV. zv.). Znamenite so tudi njegove šmarnice: *Marijina božja pota v Evropi* (štiri knjige), zanimivi njegovi *Spomini*.

Kot plod Lavtižarjevega proučevanja domače cerkvene zgodovine so nastali spisi: *Zgodovina župnij v dekaniji Kranj*, *Francišek Tavčar*, kurat pri Sv. Joštu nad Kranjem, Bled in Briksen, in že omenjena *Zgodovina župnij in zvonov v dekaniji Radovljica ter Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj*.

Kot dušni pastir je povsod vneto deloval, najdalje v Ratečah — celih 43 let in nekaj let še kot upokojenec. Tam si je stekel mnogo zaslug s svojim splošnim požrtvovalnim delom za blagor župljanov. Bil jim je kot skrben oče. Koliko je storil za Rateče ob velikem požaru l. 1905, ali pa za pridobitev rateške železniške postaje in za svetovnoznano Planico, kjer je postavil

¹ Pobudo za to delo mu je dalo občevanje s šentpöltenskim bogoslovnim profesorjem Janezom Fahrengruberjem, ki se je ž njim sešel na Bledu. Fahrengruber je bil posebno imeniten zvonoslovec in je popisal vse zvonove šentpöltenske škofije.

² Ta ofertorij je skupno s Trepalovim *Tantum ergo* ponatisnila francoska »Musica sacra« v 4. št. l. 1883.

najprej planinsko kočo, potem pa še lepo Marijino cerkvice. In še marsikaj drugega.

Njegova gostoljubnost in prijaznost je vobče znana. Dosti nas je, ki smo je bili deležni in ki se je moramo hvaležno spominjati.

Za njegove zasluge je škofijstvo imenovalo Lavtizarja l. 1921 za duhovnega svétnika, pozneje še za častnega konzistorialca. Rateska občina pa l. 1939 za častnega občana.

Upamo in smo prepričani, da ga je tudi Vsemogočni in Vsevedni kot svojega zvestega služabnika nagradil in postavil čez veliko.

Vinko Vodopivec:

Danilo Fajgelj.

(Ob stoletnici njegovega rojstva.)

Prihajamo sicer nekoliko pozno, ker Fajgelj je bil rojen l. 1840. Pa Danilo Fajgelj je tako važen skladatelj ob preporodu slovenske cerkvene in svetne glasbe, da bi ne bilo prav, če bi stoletnico njegovega rojstva popolnoma prezrli. Bil je zelo delaven človek, kar izpričuje velikanska množica njegovih skladb. Za vse to delo pa je mogel porabiti le prosti čas, ki mu ga je pustil njegov učiteljski poklic. Bil je tudi vzoren družinski oče. Vse svoje otroke je izšolal, postali so učitelji in učiteljice in vsi so bili glasbeno nadarjeni, dasi se ni nobeden glasbeno udeještoval razen sina bogoslovca, ki pa je umrl za jetiko že v prvem letniku bogoslovja in se glasbeno ni mogel razviti. Zapustil je nekaj rokopisnih skladb, ki so kazale prav lep talent.

Dasi so mi bila njegova dela znana, sem Danila Fajglja osebno spoznal šele, ko je prišel stanovat v Gorico kot upokojeni ljudskošolski učitelj. Prosil sem ga, da bi me poučeval v harmoniji in kontrapunktu, kar je rad storil. Bil je zelo dober in natančen učitelj in sem se od njega zelo veliko naučil. Živahen družabnik je rad pripovedoval razne anekdote iz glasbenega življenja, da ga je vse rado poslušalo. Zamislil je tudi neko tehnično iznajdbo, ki naj bi olajšala pedalno igro na orglah — pa se ta iznajdba v praksi ni obnesla.

Cecilijanski ideji je bil vnet pristaš že od prvega začetka in je veliko pripomogel, da se je zboljšalo cerkveno petje na Goriškem. Sploh so bili takrat zlati časi za slovensko cerkveno in svetno pesem. Po cerkljanskih in tolminskih hribih je takrat neomejeno vladal in deloval skladateljski kvadrumvirat, ki so ga tvorili skladatelji: Volarič, Fajgelj, Kokošar in Laharnar. (Laharnar od te četvorice edini še živi.)

Takrat so cvetele čitalnice in gojiti se je začela umetna cerkvena in tudi umetna svetna pesem. Fajgelj in Kokošar sta bila bolj cerkvena skladatelja, Volarič je bil skoraj izključno svetni skladatelj, Laharnar pa je gojil oboje — cerkveno in svetno pesem in oboje z velikim uspehom.

Danilo Fajgelj se je rodil v Idriji 19. novembra 1840. Bil je učitelj, organist in skladatelj. Umrl je v Gorici 9. oktobra 1908. Ljudsko šolo in učiteljsko pripravnico je dovršil v Idriji, glasbe se je učil pri Fr. Šinkovcu (gosli) in na pripravnici pri Ant. Krašnarju (teorijo, petje in orgle). Služboval je kot učitelj na Bučki, na Trati, v Zalem logu, v Tolminu in Srpenici. Povsod se je bavil tudi z glasbo in vršil službo organista. V kompoziciji je bil samouk, ki se je pa na podlagi dobrih knjig izpopolnjeval. Njegova domena je bila cerkvena glasba, njegov glavni instrument, na katerem se je odlikoval, orgle. Mlademu naraščaju, posebno na Goriškem, je bil svetovalec in vodnik. Razen tega je bil tudi lite-

rarno delaven; pisal je v slovenske dnevnik in strokovne liste. Skladbe je začel objavljati 1878 deloma v Cerkv. Glasbeniku, deloma samostojno: Slovenski orglavec (1879); Slovenski maši: Oče večni ter Bog, pred tvojim veličastvom (1880); Predigre za orgle (1885); 12 prediger za orgle (1887); 24 fugaranih pred- ali poiger (1888); III. zvezek cerkvenih pesmi (1888); Orgelski odmevi (180 prediger — 1889); 19 ofertorijev (v zvezi z Laharnarjem in Kokošarjem — 1890); 6 Tantum ergo in 5 lavretanskih litanij (s Kokošarjem in Laharnarjem — 1891); IV. zvezek cerkvenih pesmi (s Kokošarjem in Laharnarjem — 1893); Missa Jesu, Rex gloriae (1894); 4 fuge za orgle (1896); Cerkevna pesmarica za učence slovenskih ljudskih šol (1900); 11 Tantum ergo za moški zbor (1902); O sacrum convivium (pesmi od sv. obhajila in Srca Jezusovega, moški zbori — 1902); Ave Regina coelorum (16 šmarničnih pesmi, moški zbori — 1903); 4 božične (1943); 4 lavretanske litanije, moški zbori (1904); Jamski odmevi (rudarske pesmi — 1907); 52 prediger za cerkveno uporabo; 230 kadenc za orgle; 33 fug, fuget in verzetov za orgle; Lavretanske litanije za ljudsko petje; 45 Tantum ergo za moške zборе (med temi samo 6 Fajgljevih). Skladbe, objavljene posamič v Cerkevem Glasbeniku: 8 latinskih maš; 1 Requiem; 2 graduala; 18 ofertorijev: 1 komunija; 1 Asperges; 1 Vidi aquam; 1 Ecce sacerdos; 1 evharistična himna; 6 Marijinih pesmi; 2 slovenski maši; 7 Marijinih pesmi; 2 velikonočni; 4 raznim prilikam na uporabo; 11 skladb za orgle. Nadalje je objavil posamezne pesmi v Ceciliji (ur. A. Foerster); Cantica sacra (A. Foerster); v ljudski pesmarici (Spindler); v Slovenski pesmarici (Aljaž); v Glasbeni Zori (Gerbič) in 1 fugo v Novih akordih (Gojmir Krek). Mnogo skladb je ostalo v rokopisu (Fajgelj je zabeležil neposredno pred smrtjo svoje »Jamske odmeve« kot opus 345). Večino neobjavljenih — deloma seve tudi v tisku objavljenih — skladb je Fajgelj prodal 1907 bivši c. kr. dvorni, sedaj Narodni knjižnici na Dunaju; vsa zbirka obsega 154 kaligrafično pisanih zvezkov. To je pač ogromno delo!

Slava njegovemu spominu!

Pri naštevanju Fajgljevih skladb sem se naslanjal na Mantuanija v Slov. biografskem leksikonu, II. zvezek, stran 170/171.

Dostavek uredništva. Uredništvo »Cerkvenega Glasbenika« hrani še celo vrsto Danilo Fajgljevih nenatisnjenih skladb. So to sledeče:

1. Pet latinskih maš: Missa ad unam vocem cum organo, op. 55; Slovesna latinska maša v čast sv. Karolu Boromeju, za mešani zbor in orgle (poklonjena zlatomašniku Karolu Pencinu), op. 69¹; Slovesna latinska maša za sopran, alt, bas ali bariton z orglami, op. 85²; Slovesna latinska maša za petje in spremljajoče orgle, op. 115 (dá se izvesti enoglasno ali večglasno); Missa »Jesu, corona Virginum« za dva glasa z orglami, op. 333.

2. En introit »Rorate coelic.

3. 24 ofertorijev.

4. Pet latinskih motetov.

5. Deset slovenskih cerkvenih pesmi.

6. Trojne Lavretanske litanije, med njimi tudi tako zvane »semeniške«³.

¹ Zložena v Srpenici s končnim datumom dne 26. nov. 1891.

² Tonovski obseg te maše je: sopran od e'—d" (9 glasov), alt od a—a' (8 glasov), bas (bariton) od c—d' (9 glasov). Ta pripomba je napisana na koncu partiture.

³ Fajgelj je pripisal njih naslovu: »Po koralu, ki se poje v Avguštinu na Dunaju«. Te je harmoniziral in se na enem mestu: pri prvem »prosi za nas« oziroma »prosi Boga za nas« nekoliko razlikujejo od načina, kakor se pri nas pojo.

7. 12 Tantum ergo za mešani zbor ali za en glas z orglami, op. 64¹.
8. Fuge za orgle, op. 65. Poklonjene g. Antonu Foersterju. Je 8 fug.
9. Verzeti za orgle (Versetten für die Orgel), op. 75. Napisani v Srpenici s končnim datumom dne 6. julija 1892.
10. Še osem različnih orgelskih skladb.
11. Venec slovenskih pesmi, op. 106.²
12. Venec četveroglasnih mešanih zborov, op. 107.³

St. P.

Tomc Matija:

Rektor Julij Betetto poje štirideset let v operi.

Ime rektorja Julija Betetta je neločljivo zvezano z rastjo in z vzponom naše Opere. Vsak njegov nastop je bil in je še za operne poslušalce privlačnost prve vrste. Človeku, ki ga prvič sliši, pri tem mislim zlasti mladino, se njegov nastop, koncertni ali operni, neizbrisno vtisne v spomin. V decembru preteklega leta je poteklo 40 let, kar je stopil na vabljive, pa tudi za marsikoga varljive operne deske. Betetto je ostal odru skozi vseh 40 let zvest, pa tudi oder ga ni, tako smemo soditi po uspehih, razočaral. Da tudi umetniška pot ni brez slehernega trnja, o tem smo prepričani. Vendar, ko fubilant pregleduje pot, ki jo je prehodil, pozabi na težavno setev in se samo raduje nad obilno žetvijo.

Julij Betetto je po rodu Ljubljčan. Rodil se je l. 1885 iz obrtniške družine, ki je stanovala v Florijanski ulici. Po končani realki je študiral solopetje pri Fr. Gerbiču in ravnatelju Mateju Hubadu. Prvič je nastopil v Operi jeseni l. 1903, prvotno v opernem zboru, kmalu pa kot predpevec v Onjeginu. Kmalu so mu dodelili večje vloge in v štirih letih svojega prvega angažmaja v Ljubljani je pel vse važnejše basovske vloge, med njimi tudi Kecala v »Prodani nevesti«; ta vloga spada še danes med njegove najbolj posrečene nastope. Od jeseni l. 1903 do spomladi 1907 je odpel v Operi 134 predstav. Začel je pa že takrat nastopati tudi na koncertnem odru, zlasti ob priliki velikih koncertov Glasbene Matice; tem nastopom je ostal do danes zvest.

Jeseni l. 1907 je odšel Betetto v svrhu nadaljnjega solopevskega izobraževanja na Dunaj; po enem letu študija na tamkajšnji Glasbeni akademiji je bil angažiran na dunajsko dvorno opero, kjer je sodeloval do 31. avgusta 1922; s tem dnem je nastopil svojo umetniško pot v ljubljanski Operi. Na Dunaju je odpel 1220 predstav; med njimi je absolviral več gostovanj v Budimpešti, Salzburgu in drugod. V Ljubljani je do danes odpel 1026 predstav; vmes je služboval dve leti, od l. 1930 do 1932, tudi v Monakovem, kjer je nastopil 211 krat.

¹ Ta opus ima na naslovni strani sledečo »posvetitev«
Sedanji glasbi:

Če svet se kdaj preveč v materializem meša,
umetnost mu potem prav očitvidno peša;
zlasti pa glasba, ta dar iz neba,
ceni se več nič, če ni hopsasa.
In narodna glasba cerkvena, ta novošegna šara,
je mnogokrat prav srborita,
še pes v skladbo tako vgrizniti ne mara,
če v njo klobasa mastna prav skrbno ni zavita.

D. Fajgelj.

Ti »Tantum ergo«
so poklonjeni g. Ivanu Sedeju, vikarju v Borjani.

² To so moški zbori, večinoma »svetni«
(8). 9. str. je »Sanctus est Dominus.
Amen«
za »pri začetku koncerta«. Str. 10 in 11 sta nagrobniči. Delo napisano v Srpenici s končnim datumom dne 19. julija 1894.

³ Sami svetni zbori, 14 po številu. Delo napisano v Srpenici s končnim dnem 25. julija 1894. Vse kaligrafično vzorno kakor tudi prej naštete skladbe.

Na tem mestu ne bomo strokovno ocenjevali njegovih pevskih zmožnosti niti ne povzdigovali njegovih umetniških uspehov. Tistim, ki ga poznajo po njegovih neštetih nastopih, že ime »Betetto« pove vse. Dejstvo, da je doma in drugod pel najtehtnejše basovske partije v številnih operah, pove več kot še tako laskave ocene. Tudi znameniti pevci, s katerimi je skupno nastopal, in dirigenti, pod katerimi je pel, so izvajali močan vpliv na njegov umetniški dvig. Od dirigenti imenujemo imena kot na primer: Siegfried Wagner, Franz Schalk, Feliks Weingartner, Rihard Strauss, Maks Schillings, Eugen d'Albert, Leo Blech, Wilhelm Furtwängler, Guarneri, Hans Knappertsbusch, Karol Elmen-dorf, Gabriel Pierné, Oskar Nedbal, Vigna, Karol Ostrčil in drugi.

Danes vrši Betetto dve važni funkciji: je rektor Glasbene Akademije in ravnatelj šole Glasbene Matice. Razumljivo je, da ga to delo ovira pri njegovem umetniškem udejstvovanju, zato ga zadnji čas manjkrat slišimo na odru; v sili pa vedno rad priskoči na pomoč; težko bi se sprijaznili z mislijo, da je dal odru slovo. Ko mu ob 40 letnem umetniškem udejstvovanju izražamo hvaležnost za vse, kar nam je v svoji stroki dal kot pevec ali kot pedagog, želimo njemu in sebi, naj bi še lepo vrsto let služil pevski umetnosti!

Iz odbora Cecilijanskega društva v Ljubljani.

Dne 12. januarja t. l. se je vršila odborova seja, katere so se udeležili: predsednik msgr. Jagodič in odborniki: dr. Dolinar, dr. Kimovec, msgr. Premrl, dr. Puš, ravnatelj Snoj, Lavrič in Jamnik.

Ravnatelj stolnega kora in orglarske šole Snoj je podal poročilo o delu in razmerah na šoli v tekočem šolskem letu. Vpisalo se je v orglarsko šolo 12 učencev. Ko se je ustanovilo Slovensko domobranstvo, so se vsi fantje razen treh priglasili za vojaško službo. Pouk se je delno vršil (poučevala sta dr. Kimovec in g. Snoj) vse dotlej, ko so bili šolski prostori zasedeni po vojaštvu. Dva učenca se prihajata učiti klavir kar na dom k ravnatelju Snoju. Da se omogoči fantom, ki še morejo prihajati k pouku vsaj nekaj ur tedensko, bo vodstvo orglarske šole prosilo za lokal pri frančiškanih ali pa bo dal sobo in svoje orgle na razpolago dekan dr. Kimovec.

Poročilo o C. Glasbeniku je podal urednik msgr. Premrl. List je lani izšel petkrat z 12 številkami in z glasbeno prilogo. Naročnikov je bilo okrog 300. Naročnino so po večini vsi plačali. Zaradi prometnih ovir se list ni mogel dostavljati ne po vseh krajih Ljubljanske pokrajine, še manj na Hrvaško in druge zamejske kraje. — Vkljub redukciji listov bo smel C. Glasbenik po zagotovitvi oblasti kot edini slovenski glasbeni list še naprej izhajati. Ker so cene za tiskarniške stroške zelo narastle, bo list v prihodnjem letu izšel le štirikrat. Naročnina se po sklepu seje dvigne na 30 lir. Da bo mogoče list v novem letu dostavljati tudi na Primorsko, se bo tiskalo po 600 izvodov in po 200 prilog več kot v preteklem letu.

Da bo mogoče list vkljub gospodarskim težkočam vzdržati pri življenju, bo odbor zaprosil za podporo pri prezidentu pokrajinske uprave.

Slučajnosti. 1. Ker občnega zbora ob zaključku preteklega leta zaradi izrednih razmer ni bilo mogoče sklicati, se veljavnost sedanjega odbora podaljša za leto 1944. — 2. Sprejet je bil sklep: od vsake skladbe, ki jo dobi škof. ordinariat v odobritev, dobi odslej en izvod orglarska šola, en izvod pa cenzor. Na ta način bo mogoče polagoma misliti na ustanovitev knjižnice, kjer bo zastopana vsa cerkvena glasbena literatura naše škofije.

Jože Jamnik, tajnik.

Koncertna poročila.

Koncert v Ljubljani. Za koncertno sezono 1943/44 je napovedanih 10 simfoničnih koncertov, ki jih prireja povečani Radijski orkester v unionski veliki dvorani. Prvi se je vršil 29. novembra 1943 in je prinesel izključno Wolfgang Amadeus Mozartove skladbe: simfonijo št. 39 v Es-duru v štirih izrazitih stavkih, dve ariji iz opere »Figarova svatba« in tako imenovano Hafner-serenado. Orkester je bil nekoliko manjši kot lansko leto, a se je na dan spored skrbno pripravil. Dirigiral ga je kapelnik naše radijske postaje Drago Mario Šijanec. Obe ariji je v vsakem oziru umetniško dovršeno zapela naša operna primadona Valerija Heybač, v serenadi pa je v III. stavku (rundu) prav uspešno in rutinirano izstopil naš koncertni mojster docent Karlo Rupel. Koncert je bil prav dobro obiskan. — Drugi simfonični koncert se je vršil 20. decembra. Izvajana so bila sledeča dela: Jos. Haydnova simfonija v D-duru, Beethovnov klavirski koncert v Es-duru s solistom prof. Antonom Trostom in Lisztova simfonična pesnitev »Les préludes«. Ta koncert je vodil nov dirigent Oswald Buchholz, še mlad glasbenik, pa uživa že velik sloves v svoji domovini in je od l. 1941 glasbeni vodja radia Belgrad in belgrajske opere. Buchholz je postavil pred nas skladbe objektivno, kakor so jih zamislili njih skladatelji. Pazil je na posameznosti ravno tako kot na celotno zgradbo. Orkester se mu je točno podredil in v izbrušeni ubranosti podal skladbo za skladbo. V klavirskem koncertu se je odlikoval po znani virtuoznosti in zrelem vsebinskem podajanju naš Anton Trost. Koncert je vsekakor uspel. — Šola Glasbene Matice je priredila v decembru 1943 dve javni produkciji svojih učencev. — Profesor Matija Tomc je za božič in za sv. Tri kralje imel orgelske koncerte v radiu. — 10. januarja 1944 se je vršil tretji simfonični koncert povečanega radijskega orkestra. Izvajane so bile tri znamenite skladbe: Johannes Brahmsova II. simfonija v D-duru, polna plemenite vsebine, ki dobi pogosto kar cerkveno resnobni, včasih tudi pastoralni značaj, se giblje pretežno diatonično in se vseskoz ogiblje vsake pretirane bučnosti; kot druga Dvořakova bolj redko izvajana simfonična pesnitev »Zlati kolovrat« z daljšo, značilno programsko glasbo, vsebujočo močne kontraste v temah in barvah. Za sklep Smetanova »Vltava«, znano učinkovito delo. Dirigiral je zopet Oswald Buchholz, ki je znal držati orkester ves čas v zbranosti in napetosti ter mojstrsko izklesano in točno podal vse skladbe. Pri orkestru opažamo napredek, kar nas resnično veseli. — Tudi četrti simfonični koncert 31. januarja, ki ga je izvrstno pripravil in vodil dr. Danilo Švara, je popolnoma uspel. Izvajali so IV. Beethovnovo simfonijo, Vit. Novakovo »Slovaško suito« in Dvořakov karneval.

St. Premrl.

Dopisi.

Št. Jernej. Na god sv. Cecilije leta 1941. je nastopil v Št. Jerneju kot organist g. Vlado Lempl. Svoje talente je že prej uspešno razvijal drugod, sedaj je pa tu začel takoj z vso pridnostjo z delom za vzgojo cerkvenega petja.

Prva skrb je bila, preskrbeti notni inventar. V omari je bilo nekaj starih zbirk, večinoma raztrganih, izrabljenih in nepopolnih, ki bi ne mogle ustrezati sedanjim razmeram, nekaj pa novih razmnoženih na hektografu, ter pomanjkljivo ohranjene priloge Cerkevnege Glasbenika. G. Lempl sam je imel lep inventar, ki si ga je sam nakupil, toda ta je bil nedostopen. Treba je bilo torej novih not.

Danes imamo not za vse cerkveno leto, za vse procesije, za slovesnosti, za moški, mladinski in mešani zbor, vsakih opalografiranih po 100 partitur. Ravno tako imamo tudi šest latinskih maš, od katerih smo peli doslej štiri. Preskrbeti si je treba, kadar je mogoče. Za vse note je organist naredil trpežne mape iz trde lepenke. Vse to je stalo doslej nekaj nad 14 000 lir. Naša zbirka bi delala čast vsaki cerkvi.

Priloge Cerkevne Glasbenika dobivamo v 30 izvodih. Mislili smo tudi tu na 100, pa je prišlo do sporazuma, da je boljše pogledati prej na praktičnost, potem se pa dokupi. Najbolj pripravno je namreč, da se hranijo v mapah posamezni listi, ne po dva lista, kar pa v nekaterih slučajih ni mogoče narediti, n. pr. letos »Pokropi me«. Izvrstne skladbe, ki se vsako nedeljo pojo, pa je ena na 2. in 3. strani, namesto da bi bila na enem listu. Podobno je tudi zbirka: »Tri obhajilne pesmi« dr. Franca Ks. Lukmana. Pri nas se vse spravlja po listih. Le pri večjem obsegu skladbe ostanejo kakor so, n. pr. Premrlov velikonočni graduale. Iz tega praktičnega razloga tudi zbirke neradi naročamo. Preskrbeli pa smo se z njimi, kolikor so bile dostopne, iz razloga, ker niso bile drage in trenutno potrebne. Imamo pač najrajši pevske partiture.

Tako imamo lepo urejeno veliko zbirko za vse prilike, za vse latinske maše, ki pridejo med letom v poštev, imamo tudi šest Kyriale, nekaj pa tiskanih introitov v 100 izvodih; naročili smo 50 izvodov koralnih maš, pa jih nismo dobili, v načrtu pa imamo dopolniti še zbirko z novejšimi skladbami ob prvi priliki.

Seveda je tu glavno delo organistovo, ki ima tako vzorno urejeno, da si vsak rad ogleda. Podobnega reda v pevskih omarah še nisem videl.

Ko je novi organist nastopil službo, smo imeli na srečo orgle dovolj dobro urejene. Električni motor je za Mayerjeve orgle z 21 registri nekoliko preslaboten, vendar se z obzirnostjo da igrati. Na dan nastopa službe sva porabila pet ur, da sva vse orgle uredila in sedaj tudi vse odgovarja razen ene piščali, ki je zlomljena že nad 15 let. Prav tako je tudi harmonij bil kupljen tik pred vojsko in prav dobro služi za vaje.

Ker je bil prostor za pevce na koru majhen, smo potisnili na eni strani klopi nazaj, zaprli tam vhod na pevski prostor s tem, da smo postavili malo omaro in pridobili s tem prostora za 15 novih pevcev, ali za 24 otrok.

Morda bo kdo vprašal, kako smo mogli dobiti toliko denarja za vse to: 15.000 lir, malo prej pa 8000 din in še dvakratno popravilo orgel s skoraj polovico novimi mešički? Odgovarjam: Vse se dobi, če je lepo petje, ki je samo pod tem pogojem, če so redne in pogoste vaje, pri katerih se vsak zbor ugladi, da res dviga vernike k Bogu.

Tega dela je bilo pri nas ogromno. Sam si ga je naložil in bil kot organist dovolj zaposlen, včasih še preveč. Takoj ob nastopu službe je začel z mešanim zborom učiti dr. Kimovčevo latinsko mašo: »Lepi hlevček Betlehem«. Peli so jo za božič, novo leto in Razgl. Gospodovo, vse trikrat s fugo. Prvič je šla nekoliko boječe, vendar točno, na Razgl. Gospodovo je prav lepo zvenela in ogrevala poslušalce s svojimi motivi. Za to mašo — prva skladba in takem slogu, ki so jo kdaj ti pevci peli — je bilo potrebnih mnogo vaj. V enem tednu jih je bilo deset. Lep uspeh je navdušil pevce. Peli so namreč izredno sigurno, kakor še nikdar doslej, tako so govorili.

Takoj ob nastopu je zbiral skupaj mladino za zbor. Priglašeni in sposobni so se razdelili v štiri skupine, ki so imele zase vaje po vaseh. Treba je bilo hoditi pol ure in eno uro daleč. In je hodil v tri vasi, ter je imel vaje dvakrat na teden z vsakim zborom. Zaradi razmer je ostal stanovit en zbor 27 otrok, ki so potem peli pri šolski maši in so o veliki noči 1942 peli že sijajno tri in štiriglasne pesmi, tudi najmodernejše. Razmere so postale še težje, organist je moral v bolnišnico, vendar je ostalo še vedno precej otrok stanovitnih. Prišli so zraven še oni, ki so prenehali že prej in tako se je ustvaril l. 1943 na spomlad zbor 25 otrok, kateri so se začeli učiti tudi pevske teorije z velikim uspehom.

Za god sv. Jerneja so ti otroci peli Vittadinijevo mašo: »Christo Re«, altovski part, ki so ga odlično peli. Danes jim tematične skladbe ne delajo nikakih težav.

Začetek je bil seveda težak. Mladina od 8.—14. leta je morala peti brez not, najprej dvoglasno, nato triglasno in nazadnje štiriglasno. Pesmi je bilo vedno več, zato smo tudi temu zboru pripravili note v 100, nekaj tudi v 150 partiturah. Mnogo pesmi je za zbor priredil organist sam, nekaj je tudi njegovih skladb.

Z mešanim zborom je bila težava. Moških ni bilo doma. Krasno je bilo petje za veliko noč leta 1942, ko so bili še vsi pevci skupaj, sicer malo, vendar vse skrbno pripravljeno in je krasno zvenelo ter želo tudi pri ljudeh veliko pohvale. Prebiti se do

tega uspeha ni bilo lahko. Saj so tudi pevci pri vajah trpeli in je tudi kdo godrnjal, dokler ni bila skladba pripravljena.

Organist je tudi stalno poudarjal, da pojemo le v božjo čast, ne zaradi sebe ali zaradi ljudi. Kdor hoče peti v božjo čast, ta bo žrtvoval tudi vse vaje, ki so pač neprijetne, pa nujno potrebne. Idealizem je rastel in vse so peli, kar je bilo potrebno. Tako so peli koralni introitus, Premrlove božične graduale, Prelovčev »Mati žalostna«, Foersterjev binkoštni gradualé s sekvenco in še mnogo najnovejših del, kakor Premrlovo latinsko mašo: Sv. Stanislava in Vittadinijevo: Christo Re.

Dinamika se izvaja dosledno: pp' je res popolnoma tih, zato tudi forte mogočno zveni, naraščanje je mogočno, oddih le med posameznimi stavki. Če ne gre tako prvič, gre drugič ali tretjič. Če niso pevci verjeli, da je mogoče z eno sapo zapeti ves stavek, ga je zapel organist sam, ki polaga tudi največjo pažnjo na pravilno dihanje. Zato tudi ni distoniranja. Poje se pa, kar le mogoče, brez spremljanja.

Organist se drži strogo najnovejših liturgičnih predpisov, katere prav dobro pozna. Gleda strogo na odobrenje, ki ga vedno celotno vpiše na vsako skladbo, ki se razmnoži. Zato se tudi pri nedeljskih mašah poje navadno celotna maša, ali vsaj darovanjske pesmi in »Svet«. Zato tudi ni prijatelj običajnih »Mašnih pesmi« in pogosto izraža željo, da bi skladali več narovanjskih pesmi in ločeno od njih »Svet«, ki ima tudi v liturgiji popolnoma drug značaj.

Mogoče pa je bilo tako veliko delo zaradi harmonije med cerkvenim predstojništvom in organistom. Ker smo prepeli skoraj vse, kar smo dali razmnožiti, je jasno, da organist ne more prevzeti bremena za note na svoja ramena. Cerkev pa more, če le organist dela. Kolikor več nówega so pevci peli, toliko več dohodkov je bilo. Razume se tudi, da mora organist imeti za to delo plačilo. Tudi tega je cerkev zmogla in mu dajala plačo, s katero smo spolnili dolžnost do organista in ima lepo, skromno opremljeno brezplačno stanovanje. Vem, da je to mogoče tudi drugod. Potrebno je delo na eni strani, na drugi pa razumevanje. Tako bi se božja služba vršila še marsikje nad vse dostojno, ljudstvo pa bi se zavedalo, da je potrebna tudi temu primerna žrtev za dobrega, vestnega organista in note.

Cerkovnik Franc, župnik.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Stanko Premrl: 40 skladb za orgle (VII. zbirka). Natisk dovolil škof. ordinariat v Ljubljani, dne 13. okt. 1943, št. 3126. Ljubljana 1943. Druck und Verlag — natisk in založba: Roman Pahor, Ljubljana. — Cena v knjigarni 30 L, pri R. Pahorju 24 L.

To so tiste vrste skladbe, ki si je Premrl z njimi pridobil spoštovanje pri drugih narodih, da so ga vabili na sodelovanje. Kratke so; redke po eno stran, komaj katere več ko eno stran: prav kakor jih organisti rabijo. Dasi so na splošno preprosto zamišljene, celo v tistih, ki so na prvi pogled bolj podobne harmonskim nalogam, orgelskim vajam (etudam), vedno zaslediš kako mikavnost. Z alteracijami, disonantnimi akordi preko vse vidne preprostosti razlije nepričakovano barvitost. Tematično so enovite; z motivi zamišljen snuje, rad naniza celo vrsto enakih harmonskih oblik, ki se v naglem teku razpletajo. Pa dasi je harmonsko marsikje mikaven, je vendar povsod prozoren. Homofonijo lepo zaporeja s polifonijo; zbirko poživlja nekaj kratkih fuget; tako da skladatelj, ki je po svojem bistvu zelo značilen harmonik, enako spretno zna rabiti tudi razne razgibane oblike živega kontrapunkta. Če opozorimo še na prijetne, dinamične kontraste, na skladateljevo spretnost, kako zna motive gnati v učinkovite viške, in še na to, da ima zbirka poleg mogočnih tudi zelo nežne — toliko da ne rečem — zasanjane sestavine, sem neoporečne skladbe, ki bodo gotovo dobro služile, vsaj po glavnih znakih predstavil.

Kimovec.

Stanko Premrl: Preludij in fuga v A-duru za orgle. Ljubljana 1943. Samozaložba. Opalografiral Roman Pahor, Ljubljana. Krepak, živahen preludij za slovesen uvod ali še bolje za mogočen sklep cerkvenega opravila. — Fuga začne z obširno, pa

manj izrazito meditativno temo in ima tudi ves razvoj fuge v prvem delu (ekspoziciji) tak miren, razmišljevalen značaj. Ko bas temo v molu še ponovi, se fuga iz razmišljanja prebudi in v srednjem delu, kjer nastopijo novi, gibki glasbeni domisleki, kar zaživi in začne mikati; že pod obrnjeno temo se glasovi izraziteje prepletajo, nato se pa razproste v svobodni igri in v tematično razgibanem rajanju veselo stopnjujejo, da se v zadnjem delu po samo rahlo nakazani mirni stesnitvi še enkrat povzpno, po počasni pomiritvi in še enkrat nakazani stesnitvi znova razgibljejo in v mikavnih harmonskih postopih (hkrati vzporedne septime in none) delo kratko in odločno končajo. — Cena v knjigarni 8 L; pri skladatelju 6 L. Ki.

Fr. Kimovec: *Laetentur coeli* — Veseli se nebo. Ofertorij za polnočno mašo. — Skladba, polna božičnega veselja — v jasnem E-duru zložena — je kot iz enega kova zlita. Polna lepih imitacij in alteracij. Besedilo »ante faciem Domini« se pogosto ponavlja, istotako »quoniam venit« in se s tem skladba prijetno in učinkovito razživi. Skladbo smatram kot izredno zrelo in dovršeno. Na drugi strani, v prvem taktu 3. sistema je v pedalu e in f (ne g). Cena 2 liri 50, pri skladatelju 1 liro 90. St. P.

Dr. Fr. Kimovec: *Sveti Nikolaj, prosí za nas!* Ljubljana 1943. — Kot nekake litanijske invokacije, zložena kratka in lahka skladba je prirejena deloma za enoglasno petje in moški zbor, kakor tudi za mešani zbor. Mesto »Sveti Nikolaj« je natisnjeno besedilo tudi na čast sv. Petru in na čast sv. Katarini. Cena 2 liri 50, odnosno 1 liro 90.

Sopek božičnih pesmi po starih slovenskih napevih za klavir štiriročno priredil Matija Tomc. Ljubljana 1943. Samozaložba. — Glede klavirskih skladb za štiri roke je naša glasbena literatura še precej revna. Zato treba pozdraviti delo Matije Tomca, ki nam je na tem polju ustvaril že marsikaj. Tudi te prireditve naših starih božičnih smo lahko veseli. Uporabljene so štiri pesmi: »En angel me je klical«, »Prešla je noč, prišel je dan«, »Eno je Dete rojeno« in »Med volom in oslom eno Dete leži«. Razen častljivo resne »Eno je Dete rojeno« so ostale tri mične in vedre. Pri štiriročnem igranju se igralca vrstita: enkrat prvi igra pesemsko melodijo in jo drugi spremlja ali pa tudi samo posluša, potem pa vloge menjata. Tako skoraj pri vsaki pesmi. Oba igralca se medsebojno dopolnjujeta. Zelo lepo in ne težko skladbo toplo priporočamo. Cena 10 lir. St. P.

Dr. Franc Ksaver Lukman: »Hvalite, otroci, Gospoda!« Osem cerkvenih pesmi za dva otroška glasa z orglami. Ljubljana 1943. Samozaložba. — Te pesmi so otroškim glasovom primerne; so dobro melodične, v obsegu zmerne. Zložene so v različnih ritmi, kar jih dela tudi prikupne in mikavne. V harmoničnem oziru so preproste, vendar dokaj solidne; tu in tam bi pa še kako izpiljenje ne bilo odveč. Pri št. 2 naj se v 7. taktu v spremljanju igra mesto spodnjega gornji c, v št. 3 v 4. taktu mesto spodnjega f v basu zgornji. V št. 5 je v 1. taktu spremljanja le tiskovna napaka, kjer mora v višjem spremljevalnem glasu stati f, e. b kakor pozneje pravilno v 5. taktu. Besedila so večinoma starejša, novi in cerkveno odobreni sta pri št. 2 in 8. Pesmi priporočamo. Cena 10 lir. St. P.

»Naj slava v višavi Bogu se glasi!« štiri božične pesmi za mešani zbor, harmoniziral Franc Premrl. Samozaložba 1943. — Franc Premrl nam je priredil že več vipavskih narodnih napevov. Tudi ti štirje so večinoma ljudski vipavski, prvi in četrti prav vrhpoljski, kjer je prireditelj doma. So zdrave, dobro oblikovane melodije. Pesem »Pastirci, ne spite« je prikrojena po starejšem latinskem spevu »Jesu Redemptor«. Harmonizacija je pesmim prav primerna; edino poltonske vzporedne kvinte v prvem sistemu prve pesmi se mi zde prisiljene in ne spadajo v to okolje. Drugače teče vse naravno, ljudsko. Četrta pesem ima tudi nekaj pastoralnih vlog za orgle. Pesmi priporočamo. Cena 5 lir. St. P.

Tri obhajilne pesmi za mešani zbor zložil dr. Franc Ks. Lukman. Samozaložba. 1943. — Pri teh pesmih mi predvsem ugaja to, ker ima vsaka svoje izrazito lice. So cerkveno resnega, pa prikupnega značaja. Enotno zgrajene. Samo glede harmonične plati, ki je tudi večinoma solidna, bi imel nekaj pripomniti. Nenavadno, dokaj prosto je vzporedno dviganje trozvokov v začetku prve pesmi. To mesto je mišljeno bolj za

harmonij; dvojni pedal bi namreč tu ne bil na mestu. Pri *in* ozdravljena bo moja duša; v 2. pesmi bi bilo bolje vzeti druge stopnje kvintsektakord mesto septakorda, istotako pri ponovitvi z zborom; drugače so to vendarle slabe vzporedne kvinte. V tretji pesmi naj bi vodilni ton *dis* v tretjem taktu stopal v e mesto v c. Vzporednemu vodenju vseh štirih glasov navzgor od 2. v 3. takt 2. sistema naj bi se odpomoglo na kakršen koli že način. Tudi sledečo melodijo bi bilo prav podaljšati za kak takt. — Lepe pesmi priporočamo. Cena 5 Lir. St. P.

L. Mav: **Luč. 7 pesmi za božični čas** (soli, mešani zbor, orgle). Založil skladatelj. Opalografiral M. Kunaver. — Prva pesem je adventna, naslednjih pet božičnih, zadnja za svečnico. Adventna še ni prav izrazita, tudi še ne čisto izpiljena, zato pa so naslednje vse brez izjeme krasne skladbe, polne božične poezije in toplote. Nekatere so pestro oblikovane, n. pr. št. 2: zbor, nato sopran sam in zopet zbor, ali št. 4 z mogočnim basovskim samospevom in nato z zborom, ali št. 5 z dolgo razpredenim, z medigro prekinjenim imenitnim samospevom. Orgelsko spremljanje je pri samospevih zelo snažno in samostojno izvedeno. Tudi krajše pesmi: št. 3, 6 in 7 so odlične v zamisli in izpeljavi. Zbirko toplo priporočamo. Partitura 12 lir, glasovi po 4 lire. St. P.

Rex invincibilis. Missa ad quattuor voces inaequales organo (orchestra) comitante auctore Aloysio Mav. Labaci MCMXLIV. Cum approb. ordin. episc. Labaci No. 3460/43. Sumptibus auctoris. Scripsit et opalographo multiplicavit M. Kunaver. — Zopet smo dobili novo, veličastno latinsko mašo domačega skladatelja. O njej moremo in moramo poročati samo pohvalno. Preveva jo pravi, plemeniti in dostojni cerkveni duh. Zdrave, krepke teme so smiselno in dosledno izpeljane. Glasovi se čvrsto gibljejo, prijetno prepletajo in medsebojno tekmujejo. Orgle jih dobro podpirajo in prinašajo sem ter tja še nove domisleke. V vseh spevih se preliva resnično glasbeno življenje, melodično, ritmično, harmonično in kontrapunktično sveže, živo in ogrevajoče. Oblikovno so stavki pravilni, skrbno odtehtani in v podrobnih delih gladko izpiljeni. V natančnejši popis posameznih mašnih spevov se žal ne moremo spuščati, dasi bi bilo zelo poučno in zanimivo. Ponovno pa poudarjamo, da je ta Mavova maša glasbeno delo prve vrste, zato vredno, da si ga naši glasbeni krogi ogledajo in boljši zbori tudi izvajajo. Partitura, natisnjena zelo pregledno in na močnem papirju, stane 40 lir, posamezni glasovi so po 6 lir. St. Premrl.

Nauk o glasbi. Prvi del. **Glasbena teorija v obrisu** za I., II. in III. letnik učiteljskih šol. Sestavil Ivan Repovš, profesor na drž. učiteljski šoli v Ljubljani. Ljubljana 1943. Pokrajinska šolska založba. Cena L 26. — Profesor Ivan Repovš ima — kakor piše v uvodnih besedah — že sestavljen nauk o glasbi v štirih delih. Kot prvi del nam podaja sedaj glasbeno teorijo. Knjiga obsega 91 strani velikega formata in je razdeljena v tri poglavja: I. Ritem (Dolžina tonov), II. Melodija (Višina tonov), III. Dinamika, tempo, okraski. Prvi del govori o glasbi in tonu, o notnem in nehanem (pavznem) sistemu, o podaljšanju notne in nehanje vrednosti, o taktih in taktovnih načinih — zadnje posebno obširno in izčrpno — in še o ritmičnih posebnostih. Drugi del — o melodiji — zavzema največ prostora, namreč celih 58 strani. Tu pisatelj obravnava: imena tonov, črtovje, ključe, oktavne vrste in imena not v raznih ključih, tonovski obseg posameznih glasov kakor tudi nekaterih solističnih glasbil, dalje cel ton, polton, naravno vrsto tonov, tetrakord, naravno lestvico — sestav dura, intervale (razlike) in sicer diatonične, v obsegu oktave in nad njo, obrnitev intervalov, konsonančne in disonančne intervale, prestavne znake, diatonične in kromatične poltone, istozvočne ali enharmonične tone, premenjavanje in obračanje intervalov, alterirane intervale, razvez disonančnih intervalov, trozvoke v naravni, durovi lestvici. Nato sledé obširni odstavki o tonovskih načinih — lestvicah: durovih, njih izpeljavi in njih celoten pregled, istotako molovih. Potem je še govor o določitvi tonovskega načina, o pomenu posameznih stopenj, o transponiranju, o sorodstvu tonovskih načinov in o starih — cerkvenih — tonovskih načinih. Tretji del — o dinamiki, tempu (brzini), okrajšavah in okraskih — je primeroma kratek, a tudi temeljito obdelan.

Vsa tvarina je zelo skrbno in pregledno obdelana; vse polno je notiranih zgledov, raznih risb, nakazanih vaj, raznovrstnih dragocenih opomb; tudi je navedene precej

glasbene literature. Avtor je črpal mnogo iz raznih del priznanih glasbenih teoretikov, kakor jih nekatere navaja v uvodu, vendar pa je vso stvarino tudi sam pretehtal, prekuhal in iz lastnih izkušenj oplodil. Zato njegova teorija vsebuje marsikaj tudi novega, svežega, res zanimivega. Tu in tam naletimo kajpada tudi na kake male netočnosti, posamezne redke tiskovne napake in na jezikovne neuglajenosti. Kar je na 4. strani povedano o koralnih notah, se nanaša morda deloma na medičejski koral, a nič ne pove o notaciji tradicionalnega, t. j. prvotnega, pred 40 leti obnovljenega in danes obveznega gregorijanskega koralu. Zato tudi koralni notni zgled ni pravilno zapisan oziroma ne odgovarja sodobnim koralnim izdajam. (V tem pogledu so že tudi nekateri naši drugi svetni glasbeniki pogrešili, ki pišejo o greg. koralu niso upoštevali sedanjih tradicionalnih izdaj.) Drugih malih netočnosti tu ne bom podrobno navajal.

V celoti moramo Repovševo glasbeno teorijo imenovati jako posrečeno, jo kot tako toplo pozdraviti, pohvaliti in priporočati. St. Premrl.

Razne vesti.

Na ljubljanskem stolnem koru so v decembru 1943 izvajali trikrat: na praznik Brezmadežne, ob slovesnem praznovanju patrona stolne cerkve sv. Nikolaja in na božič Widorjevo¹ mašo, zloženo za dvojni zbor: za zbor baritonov in mešani zbor in dvojne orgle. Baritonsko partijo je pelo 28 ljubljanskih bogoslovcev. Skupaj s stolnim zborom je sodelovalo pri teh izvajanjih okrog 60 pevcev. Na orglah je petje spremljal ravnatelj stolnega kora Venceslav Snoj, vodil pa stolni dekan dr. Franc Kimovec, ki je Widorjevi maši, ki je brez Credo, zložil za ta izvajanja pesebej še ta spev. Izvajanje je bilo odlično in je napravilo mogočen vtis, najbolj Kyrie in Gloria. Zelo močan in iskreno proseč je Agnus. V Sanctusu in Benediktusu se besedilo ne konča, kot bi se moralo liturgično pravilno s Hosanna in excelsis, temveč v obeh s »Pleni sunt coeli et terra gloria tua«, kar v Sanctusu še nekako gre, v Benedictus pa nikakor ne spada.

† **Niko Štritof.** Dne 22. januarja je po nekajmesečnem bolehanju, a še vedno do zadnjega vršeč svoje stanovsko delo, umrl ljubljanski operni dirigent Niko Štritof. Rojen v Ljubljani 30. novembra 1890 kot sin gimnazijskega profesorja in poznejšega ravnatelja, navdušenega pevcu in odbornika oz. predsednika Glasbene Matice Antona Štritofa je obiskoval ljudsko šolo in gimnazijo. Po dovršeni maturi je študiral nekaj let še bogo na Dunaju. Potem pa se je odločil izključno služiti glasbi, ki je bil zanjo od Pava obdarjen z velikimi talenti in jo je marljivo študiral kot gimnazijec na Glasbeni Matici. Tu je v šolskem letu 1907/8 končal svoje glasbene študije v VIII. razredu klavirskega, v VIII. razredu violinskega oddelka in kompozicijo. Za učitelja klavirja in kompozicije je imel K. Prochazko. Njegova sošolca v najvišjih razredih sta bila pokojni Anton Svetek in prorektor GA Ant. Trost. Niko Štritof je glasbeno deloval najprej pri Glasbeni Matici v Ljubljani kot učitelj in zborovodja. Potem je prišel k operi, kjer je tudi ostal. L. 1941 je obhajal 25 letnico svojega delovanja pri operi. Dirigiral je velike opere in jim v izvajanju vtisnil v veliki meri pečat svoje osebnosti. Dvig naše opere je treba pripisovati v mnogočem tudi njegovi zaslugi, iniciativi in strokovnoumetniškemu delu. Pokojni Štritof je bil globoko čuteč glasbenik, ki je segal skladbam do dna in do njih najintimnejših mest. Večkrat je nastopal tudi kot koncertni dirigent. Opera mu mora biti hvaležna tudi za številne izvrstne prevode opernih besedil iz raznih tujih jezikov. Zadnje operno delo, ki ga je dirigiral, je bila Rimski-Korzakova Sneguročka. Kot skladatelj se ni ravno mnogo udeleževal, a vendar tudi. V založništvu Glasbene Matice so izšle l. 1930 njegove Narodne po zapisih Stanka Vraza za glas in klavir, I. zvezek. Štritof je melodije rekonstruiral in

¹ Charles Marie Widor je živel od 1845 do 1937 in je eden najbolj pomembnih predstavnikov francoske cerkvene glasbe. Bil je organist pri sv. Sulpiciju v Parizu, potem profesor na konservatoriju, najprej za orgle, potem tudi za skladanje. Zložil je dve simfoniji za orgle, osem orgelskih sonat, 112. psalm, več maš in raznih drugih del. Tudi je urejeval zbirko novejših orgelskih skladb ter pisal o glasbi.

jim dal svojevrstno, krasno, variacijsko oblikovano spremljavo. L. 1940 pa je opremil Nestroyevo burko »Lumpacius Vagabundus« z lastno in tujo glasbo. Z vsemi za našim pokojnim zaslužnim glasbenikom žalujočimi mu tudi mi želimo mir pri Bogu.

† **Fr. Teofil Vodeb O. F. M.** V frančiškanskem samostanu v Slavonski Požegi je 25. oktobra 1943 umrl slovenski samostanski brat Teofil Vodeb. Rojen je bil l. 1878 v Št. Juriju pri Celju. Dopršil je orglarsko šolo v Celju in vstopil k frančiškankom. Kot izvežban organist je opravljal organistovsko službo po raznih samostanih. Dalj časa v Nazarjih in nazadnje pri Sv. Trojici. Od tod je odšel l. 1941 na Hrvaško. Bil je zelo vesten organist in se je, kolikor je mogel, držal cerkvenoglasbenih predpisov. Za gregorijanski koral je bil posebno navdušen; gojil je z zbori starejšo in novejšo večglasno cerkveno glasbo, kakor tudi ljudskega petja ni zanemarjal. Marsikaj je izvajal svojega: preproste, a dostojne in dobro pevne skladbe. Tudi uredništvo C. Gl. ima še nekaj njegovih skladb: 4 Pokropi me, Marijine za rožnovenski mesec in razne druge. Naš list je objavil več Vodebovih dopisov in člankov. Blagi pokojnik je zlasti priporočal in poudarjal, naj organisti in cerkveni pevci večkrat obudijo dober namen, da svoje delo in ves trud predvsem v božjo čast posvete. Naj počiva v miru in uživa pri Bogu zaslužen plačilo!

† **Franc Zabavnik.** Na kliniki v Ljubljani je 5. januarja umrl po daljšem bolehanju uradnik Pokrajinske uprave in bivši organist Franc Zabavnik. Rojen l. 1886 v Košičah pri Kamniku je l. 1911 pod ravnateljem Premrlom dovršil orglarsko šolo v Ljubljani. Kot organist je služboval v Šmartnem pri Kranju, kot organist in cerkovnik 11 let na Igu in potem še 12 let v Dolu pri Ljubljani. Med prvo svetovno vojno je l. 1916 služil v Rottenmanu na Zg. Štajerskem pri vojaški godbi. L. 1918 je bil od granate ranjen. Po vojni je zopet vršil organistovsko službo in se mnogo trudil s poučevanjem pevskih zborov. Vneto je deloval tudi pri Pevski zvezi in pri pevskem zboru organistov. V Društvu organistov je bil večkrat odbornik. Ko se je končno nastanil z družino v Ljubljani, je tudi vodil še več pevskih zborov, bil nekaj let hišnik na klasični gimnaziji, potem pa kot uradnik Pokrajinske uprave prideljen glasbenemu narodopisnemu oddelku. Blagopokojnik naj počiva v miru!

† **Robert Primožič.** V Ljubljani je 19. decembra 1943 tragično preminul znani ljubljenski operni pevec in glavni režiser opernega gledališča Robert Primožič. Rojen Tržačan je sodeloval pri operi v Zagrebu, Budimpešti, na Dunaju, v Pragi ter od l. 1928 v Ljubljani. Pel je pa tudi v Trstu in drugod. Dober mesec pred smrtjo je bil imenovan za glavnega režiserja v ljubljanski operi. Bil je eden prvih stebrov naše Opere, pel je številne važne in težke baritonske vloge in zrežiral prav tako mnogo oper. Naša opera ga bo močno pogrešala... Pokoj njegovi duši!

Kot žrtve komunističnega divjanja so padli zadnje mesece sledeči naši organisti: Rado Petrovič, ki je bil zadnji čas občinski tajnik v Cerknici in padel kot junaški borec v Grahovem; Franjo Armeni, organist in občinski tajnik v Toplicah pri Novem mestu; organist in občinski tajnik v Tunicaх pri Kamniku Franc Turnšek. Naj počivajo v miru!

NAŠE PRILoge

Današnja glasbena priloga v obsegu štirih strani prinaša dr. F. Ks. Lukmanovo »Mati žalostna je stal«, Anton Jobstovo »Gospod je vstal«, Martin Železnikovo Daritveno in Stanko Premrlovo: Prošnjo in Odpev k litanijam Jezusovega Srca. Posamezni izvodi priloge se dobe pri naši upravi po eno liro.

Verantwortlicher Redakteur und Herausgeber Stanko Premrl in Ljubljana — Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Številka ček. računa 10.749. — Gedruckt bei Ljudska tiskarna in Ljubljana — Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 30 lir, za dijake 20 lir. — Uredništvo: Zarnikova ulica 12. — Uprava: Semeniška ulica 2.